

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Yerşünaslıq (Earth Studies), GEOG 101, 6 AKTS
	Departament	Coğrafiya və Ətraf Mühit Elmləri
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026-2027, Payız
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Rövşən Abbasov, PhD
	E-mail:	rabbasov@khazar.org
	Telefon:	0503721834
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Nərimanov korpusu, otaq 401. Hər həftə üçüncü gün. I dər: 09:00-10:30; II dər: 10:40-12:10.
	Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşdırılan vaxtlarda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan və İngilis	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərslik: - Hess, D. & Tasa, D. (2014). McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation, 11th ed., Pearson. - Physical Geography Laboratory Manual for McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation, 11th ed. Əlavə və aktual mənbələr: - IPCC (2023). Climate Change 2023: AR6 Synthesis Report. - NASA Earth Observatory - Earth systems, atmosphere, climate, water and remote sensing resources. - USGS - Earth science, topographic mapping, water and geologic resources. - PhysicalGeography.net - Fundamentals of Physical Geography (elektron resurs).	
Kursun təsviri	Yerşünaslıq Yer sisteminin əsas komponentlərini və onların qarşılıqlı əlaqələrini öyrənən giriş səviyyəli fiziki coğrafiya kursudur. Kurs Yer kürəsinin Günəş sistemində mövqeyi, xəritə və coğrafi məlumatların təsviri, atmosfer, iqlim, hidrosfer, biosfer, torpaq, relyef və əsas geomorfoloji prosesləri əhatə edir. Tələbələr təbii prosesləri sistem yanaşması ilə izah edir, xəritə, məsafədən zondlama və sadə coğrafi məlumatlardan istifadə etməklə fiziki-coğrafi hadisələri şərh edir və müasir ekoloji problemlərlə Yer sistemləri arasındakı əlaqələri qiymətləndirirlər.	
Kursun məqsədləri	Kursun məqsədi tələbələrdə Yer kürəsinin fiziki sistemləri və bu sistemlərdə baş verən proseslər haqqında fundamental peşəkar bilik formalaşdırmaq; atmosfer, hidrosfer, biosfer və litosfer arasında qarşılıqlı əlaqələri izah etmək; xəritə, məsafədən zondlama və digər coğrafi məlumatların ilkin təhlili bacarıqlarını inkişaf etdirmək; təbii proseslərin və müasir ekoloji dəyişikliklərin məkan-zaman xüsusiyyətlərini elmi əsaslarla şərh etməkdir.	

Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursu uğurla başa vuran tələbə: TN1. Yer kürəsinin Günəş sistemində mövqeyini, əsas Yer sistemlərini və onların qarşılıqlı əlaqələrini izah edir. TN2. Xəritə, miqyas, koordinat, məsafədən zondlama və GIS-in əsas prinsiplərini tətbiq edərək sadə coğrafi məlumatları şərh edir. TN3. Atmosferdə enerji, temperatur, təzyiq, külək, rütubət, hava və iqlim prosesləri arasındakı səbəb-nəticə əlaqələrini izah edir. TN4. Hidroloji dövrəni, okean, çay və göl sistemlərinin əsas fiziki xüsusiyyətlərini müqayisə edir. TN5. Biosfer, torpaq, relyef və endogen-ekzogen geomorfoloji prosesləri təsnif və izah edir. TN6. Seçilmiş fiziki-coğrafi və ekoloji problemi elmi mənbələr, xəritə və/və ya məlumat əsasında təhlil edir və nəticəni yazılı və şifahi formada təqdim edir.		
Tədris metodları	Məşğələ		X
	Qrup müzakirəsi		X
	Praktiki tapşırıqlar		X
	Praktiki məsələnin təhlili		X
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)	Semestr ərzində	5
	Tapşırıq	Fərdi layihə: yazılı iş (6-8 səhifə) və təqdimat (7-10 slayd), dekabr	15
	Davamiyyət	Semestr ərzində	5
	Aktivlik	Dərs, qrup müzakirəsi və praktiki çalışmalar	5
	Aralıq imtahanı	04.11.2026	30
	Final imtahanı	Yanvar 2027 - universitet cədvəlinə əsasən	40
	Yekun		100
Tədris qaydaları	- Dərslərdə davamiyyət, fəal iştirak, qrup müzakirəsi və praktiki çalışmalar kursun mühüm hissəsidir. Tapşırıqlar müəyyən edilmiş son tarixədək təqdim edilməlidir. - Akademik dürüstlük: tələbə təqdim etdiyi bütün işlərin müəllifi olmalı, istifadə etdiyi mənbələrə düzgün istinad etməlidir. Plagiat, məlumatın saxtalaşdırılması, başqa şəxsin işinin mənimsənilməsi və icazəsiz əməkdaşlıq yolverilməzdir. Akademik dürüstlük pozuntuları universitet qaydalarına uyğun qiymətləndirilir. - Süni intellekt (AI) siyasəti: ChatGPT və digər generativ AI alətlərindən mövzunu anlamaq, ideya və struktur yaratmaq, dil redaktəsi, ilkin məlumat axtarışı və öyrənməyə dəstək məqsədilə istifadə edilə bilər. AI tərəfindən yaradılmış mətnin dəyişdirilmədən tələbənin öz işi kimi təqdim edilməsi, saxta mənbə və istinadların yaradılması, yaxud müəllimin AI istifadəsini qadağan etdiyi tapşırığın AI ilə yerinə yetirilməsi akademik dürüstlüyün pozulmasıdır. AI-dən əhəmiyyətli istifadə olduqda tələbə istifadə etdiyi aləti və istifadə məqsədini qısa şəkildə bəyan etməlidir. Tələbə AI nəticələrinin faktoloji düzgünlüyünü, hesablamaları, xəritə və məlumatları, sitat və istinadları müstəqil yoxlamalıdır və təqdim etdiyi işə görə tam məsuliyyət daşıyır. Aralıq və final imtahanlarında müəllim tərəfindən ayrıca icazə verilmədikcə AI alətlərindən istifadə qadağandır.		

		4. Fərdi layihə 15 balla qiymətləndirilir: mövzunun elmi və məntiqi əhatəsi - 7 bal; aktual və etibarlı mənbələrdən düzgün istifadə və istinad - 4 bal; təqdimat və suallara cavab - 4 bal. 5. Müəllimlə yalnız Teams vasitəsilə əlaqə saxlanılır. Tapşırıqlar müəllimin müəyyən etdiyi təqdimetmə üsulu ilə verilir.	
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	16.09.2026	Yerşünaslığa giriş. Sistem nəzəriyyəsi	McKnight, Fəsil 1, s. 2-10. Oxu və müzakirə.
2.	23.09.2026	Xəritələr, məsafədən zondlama, GIS	McKnight, Fəsil 2, s. 30-50. Lab tapşırığı.
3.	30.09.2026	Kainat, Günəş sistemi, Yer planet kimi	McKnight, Fəsil 1, s. 10-29. Oxu və lab tapşırığı.
4.	07.10.2026	Atmosfer, insolyasiya və temperatur	McKnight, Fəsil 3, s. 54-75; Fəsil 4, s. 76-107. Oxu.
5.	14.10.2026	Atmosfer təzyiqi, külək, atmosferdə rütubət	McKnight, Fəsil 5, s. 108-139; Fəsil 6, s. 140-175. Oxu və praktiki müşahidə.
6.	21.10.2026	Atmosfer hadisələri. İqlim. İqlim dəyişmələri	McKnight, Fəsil 7, s. 176-205; Fəsil 8, s. 206-251. Hesablama/müzakirə.
7.	28.10.2026	Hidrosfer, Dünya okeanı, çaylar və göllər	McKnight, Fəsil 9, s. 252-279. Oxu.
	04.11.2026	Aralıq imtahanı	Fəsillər 1-9 üzrə qiymətləndirmə
8.	11.11.2026	Biosfer, biosfer siklləri. Yerin flora və faunası	McKnight, Fəsil 10, s. 280-305; Fəsil 11, s. 306-343. Oxu.
9.	18.11.2026	Torpaqlar, Yerin relyefi	McKnight, Fəsil 12, s. 344-373; Fəsil 13, s. 374-399. Lab tapşırığı.
10.	25.11.2026	Daxili proseslər	McKnight, Fəsil 14, s. 400-445. Oxu.
11.	02.12.2026	Eroziya və aşınma, karst, buzlaqlar	McKnight, Fəsil 15, s. 446-465; Fəsil 17, s. 498-513; Fəsil 19, s. 540-571.
12.	09.12.2026	Məcra prosesləri	McKnight, Fəsil 16, s. 466-497. Oxu və praktiki çalışma.
13.	16.12.2026	Arid torpaqlar və onların topoqrafiyası	McKnight, Fəsil 18, s. 514-539. Oxu.
14.	23.12.2026	Buzlaq prosesləri. Sahil prosesləri	McKnight, Fəsil 19, s. 540-571; Fəsil 20, s. 572-dən fəslin sonunadək. Oxu.
15.	30.12.2026	Müasir ekoloji problemlər və Yer sistemləri	McKnight, Fəsil 3, s. 62-69; Fəsil 8, s. 237-251; IPCC (2023), NASA Earth Observatory. Yekun müzakirə.
	Yanvar 2027	Final imtahanı	Universitetin imtahan cədvəlinə əsasən